

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/1371/2015
Identifikačné číslo spisu:	6912208383
Dátum vydania rozhodnutia:	07.06.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:6912208383.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: PANTOS, s. r. o., so sídlom Záhradnícka 46, 821 08 Bratislava, IČO: 36 617 407, zastúpený advokátom JUDr. Ľubomírom Hlbočanom, so sídlom Vajnorská 20, 831 03 Bratislava, proti žalovanému: A., bytom A., o zaplatenie 3 000,- € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. 9 C 89/2012, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. júna 2014 sp. zn. 14 Co 143/2013, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. júna 2014 sp. zn. 14 Co 143/2013 z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu uznesením z 30. júna 2014 sp. zn. 14 Co 143/2013 pripustil späťvzatie žaloby žalobcu a zrušil rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota (ďalej aj „súd prvej inštancie“) z 26. novembra 2012 č. k. 9 C 89/2012-49, ktorým súd prvej inštancie žalobu žalobcu zamietol a zaviazal ho zaplatiť žalovanému trovy konania. Odvolací súd zároveň uložil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania vo výške 180,- € z titulu súdneho poplatku a 667,88 € z titulu trov právneho zastúpenia. Uviedol, že po zistení, že žalobca podal odvolanie proti rozsudku prvoinštančného súdu, tento z dôvodu odvolania nenadobudol právoplatnosť. Skôr než odvolací súd o odvolaní rozhodol, žalobca zobral žalobu späť v celom rozsahu. Žalovaný so späťvzatím vyjadril súhlas. Boli teda podľa názoru odvolacieho súdu splnené podmienky pre to, aby odvolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 208 O.s.p., aby pripustil späťvzatie žaloby, zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a konanie zastavil. O trovách konania (prvoinštančného aj odvolacieho) rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 a § 146 ods. 2 veta prvá O.s.p. Konštatoval, že v prípade späťvzatia žaloby je zásadne za zastavenie konania procesne zodpovedný žalobca, a preto je povinný hradiť trovy konania druhému účastníkovi, ktoré súd uzná za účelne vynaložené. Jedine v prípade, ak bola žaloba podaná dôvodne a len pre neskoršie správanie sa žalovaného bola zobratá späť, uloží súd povinnosť hradiť rovy konania žalovanému. V danom prípade takáto situácia nenastala a pokiaľ aj žalobca tvrdí, že k späťvzatiu žaloby z jeho strany došlo potom, čo jednostranným úkonom započítal

pohľadávku uplatnenú v žalobe voči pohľadávke žalovaného, nemožno ani tento postup považovať za správanie sa žalovaného, ako to má na mysli ustanovenie § 146 ods. 2 veta druhá O.s.p. ani za predpokladu, že by bola žaloba podaná dôvodne. Nebol preto podľa odvolacieho súdu dôvod rozhodnúť o trovách konania v zmysle tohto ustanovenia.

2. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu v časti výroku o trovách konania podal 10. decembra 2014 dovolanie žalobca, pričom prípustnosť dovolania odôvodnil tým, že sa mu postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Namietal tiež nesprávne právne posúdenie odvolacieho súdu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) ako aj skutočnosť, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne zmenil uznesenie odvolacieho súdu vo výroku, ktorým rozhodol o povinnosti nahradiť žalovanému trovy konania. Súčasne podal návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia podľa § 243 O.s.p. Podľa žalobcu bola porušená zásada dvojínštančnosti konania a bolo mu upreté právo na preskúmanie rozhodnutia súdu riadnym opravným prostriedkom, keď mu bolo doručené rozhodnutie odvolacieho súdu s poučením, že proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné. Týmto postupom mu bola podľa žalobcu odňatá možnosť konať pred súdom a domáhať sa nápravy rozhodnutia, ktoré považuje za nesprávne. Za stavu, že pri rozhodovaní o trovách konania pripadala do úvahy aj aplikácia ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p., vzhľadom k predom uvedenému mal dovolací súd postupovať tak, aby zachoval možnosť preskúmať správnosť svojho právneho názoru nadriadeným súdom tak, že by voči svojmu rozhodnutiu pripustil možnosť podať dovolanie, prípadne by v tejto časti (o náhrade trov konania) uložil povinnosť rozhodnúť prvoínštančnému súdu, čím by vo vzťahu k stranám bola zachovaná zásada dvojínštančného súdneho konania a súd by stranám v tomto smere neodňal možnosť konať pred súdom. Stanovisko odvolacieho súdu, ktoré zaujal pri rozhodovaní o trovách, že žalobca zapríčinil zastavenie konania je podľa žalobcu nepresvedčivé a všeobecné, absentujú v ňom úvahy, akými sa dovolací súd riadil pri hodnotení skutkového stavu a dôkazov, ktoré žalobca v konaní predložil. Odvolací súd podľa názoru žalobcu v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysvetľuje, ako žalobca zaviniel zastavenie a v čom spočíva zavinenie zastavenia konania zo strany žalobcu. Žalobca namietal, že chýbajú úvahy, akými sa dovolací súd riadil pri hodnotení dôkazov a dovolací súd sa nevyjadroval k dôkazom predloženým žalobcom v podaní, ktorým vzal svoj návrh späť. Namietal, že z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nie je možné dospieť k dôvodnosti výšky priznaných trov konania a trov právneho zastúpenia žalovaného a nie je možné ani dospieť k postupu, ako k ich výške dovolací súd dospel.

3. Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok; ďalej len „CSP“), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie treba považovať za prípustné a zároveň i za dôvodné.

5. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016 za účinnosti zákona č. 99/1963 Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle § 470 ods. 2 CSP, podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 a § 239 O.s.p.

6. Žalobca dovolaním napadol výrok uznesenia odvolacieho súdu o trovách konania. Prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu upravovalo ustanovenie § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Podľa výslovného znenia § 239 ods. 3 O.s.p. však ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znaleckom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

7. Keďže v prejednávanej veci je dovolaním žalobcu napadnuté uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania, ktoré vykazuje znaky jedného z rozhodnutí, ktoré sú taxatívne vymenované v § 239 ods. 3 O.s.p. ako rozhodnutia, proti ktorým nie je dovolanie prípustné, je nepochybné, že prípustnosť dovolania žalobkyne z ustanovenia § 239 O.s.p. vyvodit' nemožno. Dovolanie vzhľadom na práve uvedené preto mohlo byť procesne prípustné len vtedy, ak by v konaní, v ktorom bolo dovolaním napádané uznesenie vydané, došlo k niektorej z procesných vád uvedených v ustanovení § 237 O.s.p. (zakladajúcich tzv. zmätočnosť konania). Toto ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom alebo g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Hoci dovolací súd zvykne na tomto mieste zdôrazniť, že z hľadiska § 237 O.s.p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v takomto ustanovení (resp. aj viacerých takýchto vád), ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade (prinajmenšom jednej) skutočne došlo; v prejednávanej veci bolo treba dať žalobcovi (namietajúcej zaťaženie konania vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.) za pravdu.

8. Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. bolo dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom konštantná judikatúra dovolacieho súdu pri interpretácii cit. ustanovenia rozumela taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, priznávaných mu O.s.p. alebo inými predpismi procesného práva. O takúto procesnú vadu ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a dôsledkom takéhoto jeho postupu bolo nerešpektovanie niektorého procesného práva účastníka alebo aj viacerých takýchto práv [v zmysle § 18 O.s.p. (teraz obdobne čl. 6 CSP) majú účastníci/strany v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p. / §§ 123 a 124 CSP), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p. / § 97 CSP), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p. / čl. 9 CSP), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p. / § 178 CSP) a na doručenie rozsudku do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p. / § 223 CSP)].

9. K námietkam týkajúcich sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu, treba uviesť, že nie každá procesná nesprávnosť, ku ktorej dôjde v priebehu občianskeho súdneho konania, je relevantná z hľadiska procesnej prípustnosti dovolania. S niektorými najzávažnejšími, taxatívne vymenovanými procesnými vadami, ktoré zakladajú zmätočnosť, spája Občiansky súdny poriadok priamo prípustnosť dovolania (viď § 237 ods. 1 O.s.p.); vady tejto povahy sú zároveň aj prípustným dovolacím dôvodom (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Niektorým vadám inej procesnej povahy majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (s tzv. iným vadám konania) pripisuje Občiansky súdny poriadok význam v tom zmysle, že ich považuje za relevantný dovolací dôvod (viď ustanovenie § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorý možno uplatniť v dovolaní, ale len pokiaľ je procesne prípustné (viď R 111/1998 - rozsudok najvyššieho súdu z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997).

10. Vzhľadom na to, že na Najvyššom súde Slovenskej republiky pretrvávala nejednotnosť rozhodovania pri riešení otázky, na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“.

11. Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné stanovisko, skúmal, či v danej veci ide o taký výnimočný prípad. Je potrebné uviesť, že odvolací súd rozhodnutie dostatočne neodôvodnil v časti týkajúcej sa trov konania. V prejednávanej veci ide o evidentný prípad potreby použitia druhej časti právnej vety vyššie odcitovaného stanoviska. Jeho prijatie bolo výsledkom snahy o zjednotenie skoršej nejednotnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, dielom považujúcej nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia len za tzv. inú vadu (na ktorú možno prihliadnuť len, ak je dovolanie prípustné) a dielom za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie a takto aj za jeden z postupov súdu, ktorými sa účastníkom konania odníma reálna možnosť konať pred súdom (pri ktorom nazeraní na problém sama existencia vady zakladá tiež dôvod prípustnosti dovolania).

12. Tzv. pilotným rozhodnutím, v rámci ktorého najvyšší súd pristúpil k riešeniu otázky náležitosti odôvodnenia súdneho rozhodnutia druhým z vyššie naznačených spôsobov, bol rozsudok najvyššieho súdu z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005. Práve ním bolo nielen ustálené, že vady konania vymedzené v § 237 písm. f/ a g/ (neskôr tiež ods. 1) O.s.p., sú vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, zaručovaného v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj v čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.), ale poukázané tiež na viacero rozhodnutí reprezentujúcich európsku i slovenskú judikatúru, s ktorou je takýto názor v zhode - tu por. najmä odvolanie sa na rozhodnutie ESLP vo veci Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A (zmieňované i dovolaním v prejednávanej veci), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/ 91) aj Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03), podľa ktorých treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Spomínaným rozsudkom dovolací súd najmä so zreteľom k obsahu vnútroštátnej úpravy civilného procesného práva Slovenskej republiky, vymedzujúcej náležitosti odôvodnení rozsudkov (§ 157 ods. 2 O.s.p.), vzťahujúcej sa i na uznesenia (§ 167 ods. 2 O.s.p.) a platnej v čase vydania ním v minulosti preskúmaného rozsudku (Krajského súdu v Bratislave) aj v čase vydania uznesenia preskúmaného tentoraz (Krajského súdu v Banskej Bystrici), priniesol tiež príklady nedostatkov v odôvodneniach rozhodnutí, navodzujúcich stav, pri ktorom povinnosti súdov riadne odôvodniť ich rozhodnutia bude učené zadosť len formálne (nie reálne). I tu sa žiada pripomenúť jeho konštatovanie (na ktorom ani s odstupom času nevznikol dôvod nič meniť), podľa ktorého korektným a i ústavne konformným výkladom ust. § 157 ods. 2 O.s.p. treba dospieť k záveru, že s tam uvedenými požiadavkami je v rozpore nielen úplný či čiastočný nedostatok (absencia) dôvodov rozhodnutia, ale napr. aj existencia extrémneho nesúladu medzi právnymi závermi súdu a jeho skutkovými zisteniami, resp. prípad, keď právne závery zo skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú a napokon i len všeobecné súhrnné zistenia bez špecifikácie jednotlivých dôkazov, z ktorých mali byť tieto zistenia vyvedené.

13. V nadväznosti na už uvedené potom nemôže byť žiadnej pochybnosti o tom, že postup odvolacieho súdu, spočívajúci v uspokojení sa ním pri odôvodnení rozhodnutia o trovách odvolacieho konania s odkazom na dve z ustanovení O.s.p. a vysvetlením, prečo sa nemôže aplikovať ustanovenie § 146 ods. 2 veta druhá O.s.p. (postup, ktorým došlo k späťvzatiu žaloby zo strany žalobcu potom, ako jednostranným úkonom započítal pohľadávku uplatnenú v žalobe, nemožno považovať za správanie sa žalovaného), je niečím, čo nemalo najmenšiu nádej obstáť už v svetle záverov z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 171/2005. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu totižto nie je možné dospieť k dôvodnosti výšky priznaných trov konania a trov právneho zastúpenia žalovanému a nie je možné ani dospieť k postupu určenia ich výšky. Takýto postup je zjavne nesúladným i s obsahom druhej vety stanoviska, vymedzujúcej prípady takých nedostatkov v odôvodnení súdnych rozhodnutí, ktoré sú už popretím práva na spravodlivé súdne konanie a to konkrétne tej jeho zložky, ktorou je právo na objektívne uspokojivé vysvetlenie dôvodov, vedúcich súd k výberu spomedzi viacerých sa mu ponúkajúcich alternatív riešenia určitej otázky.

14. Dovolaciemu súdu preto neostávalo iné, než dovolaním napádané uznesenie odvolacieho súdu v časti dotknutej dovolaním žalobcu podľa § 449 ods. 1 CSP zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.